

De bungalows van Maui Palms situeren zich op slechts meters van het zwembad, het strand en het koraalrif. Bij hoog water kan je hier snorkelen met baby zwartpuntrifhaaien.

Foto's (2): Jan Wouters.

De haaienfluisteraars van Beqa Lagoon

Legendarische haaienexperten Ron en Valerie Taylor noemden het "de beste haaienduik van de wereld". Niet minder dan acht verschillende haaiensoorten worden in 'Beqa Lagoon' door moedige mannen gevoederd op minder dan een steenworp van je vandaan.

De B.A.D. boys en girls.

Terwijl de wit- en zwartpuntrifhaaien, de grijze rifhaaien en de uit de kluiten gewassen verpleegster-, zilvertip- en citroenhaaien al voor een spektakel zorgen op zich, stelen 's werelds grootste stierenhaaien hier de show. Tenminste totdat het allergrootste roofdier van deze wateren, de tijgerhaai op het toneel verschijnt. Toch is de sensatie die de ultieme haaienduiken uitlokt niet het einddoel van de onderneming maar een slimme strategie, die hen de middelen verschaft om de haaien te beschermen.

De Fiji-archipel bestaat uit 333 eilanden waarvan slechts een derde bewoond zijn. Het gebied ligt uiterst geïsoleerd in de zuidelijke Stille Oceaan, 4.450 km ten zuidwesten van Honolulu, Hawaï en 3.430 km ten oosten van Queensland, Australië. Het uitgestrekte gebied inclusief de nationale wateren beslaat in zijn geheel meer dan 18.300 km².

het haaiencircus

We bevinden ons op 'Viti Levu', het hoofdeiland van de Fiji-archipel en zijn bij het kriebelen van de dag al op weg naar 'Pacific Harbour', waar de unieke duikervaring wordt aangeboden. Onderweg genieten we van de weelderige tropische vegetatie langs de flanken van de kustweg. Door de open ramen van de huurwagen geurt de warme bries naar bloemen en de tientallen dorpsbewoners begroeten ons hartelijk met een typisch Fijische luide "BULA!" (hallo, welkom), terwijl we hen voorbijsnellen. Aan

het duikcentrum helpen de gidsen ons met het uitladen van de duikspullen en binnen een half uurtje zitten we al op de boot op weg naar 'Shark Reef'. De 25 minuten lange overtocht langs de 'Navua rivier' en 'Beqa lagune' wordt benut met een grondige briefing over de duikplaats, de haaiensoorten en de manier waarop deelnemers zich dienen te gedragen tijdens de duik. De veiligheid van de gasten, maar ook die van de haaien staan daarbij centraal. Eenmaal ter plaatse springen we één voor één in het water en daalt iedereen langs dezelfde lijn af naar 'the Arena' op 30 meter diepte.

De duikplaats lijkt inderdaad wel een beetje op een arena. De centrale open ruimte wordt omgeven door een hoger gelegen halfronde rand die afgezet is met een 20 cm hoog koraalmuurkje; waarachter iedereen naast elkaar plaatsneemt. Grote baarzen, stekelmakrelen en regenboogmakrelen zijn al in groten getale aanwezig op het podium en cirkelen rond de aascontainers. Zodra de voeders hun positie innemen, komen ook de eerste haaien aangesneld. De verpleegsterhaaien en citroenhaaien zijn een beetje een bende ongeregeld. Ze kronkelen van links naar rechts en komen van alle kanten de arena ingestoven, maar leren snel dat hen slechts een vissenkop wordt aangeboden wanneer ze van de correcte kant naar de haaienvoeders toe zwemmen. Twee gidsen staan intussen direct achter de toeschouwers met lange aluminium stokken met een plat uiteinde, om de haaien die té dichtbij langskomen een duwtje in de juiste richting te geven. De zilvertiphaaien gedragen zich totaal anders. Deze alerte en snelle jagers blijven

meer aan de rand van de open plaats aantroffieren tot ze oogcontact hebben met één van de voeders, waarna ze in een flits de afstand tot hun weldoener overbruggen en het aangeboden voedsel snel opslokken. Kleine witpuntrifhaaien slalommen ondertussen onverschrokken tussen de andere, veel grotere haaiensoorten door op zoek naar klikjes.

Het wordt snel alsmaar drukker in de arena. Massa's roofvissen, waaronder ook reusachtige tandbaarzen en forse napoleonvissen verdringen zich in de onmiddellijke omgeving van de voedselcontainers. Kleine en grotere school- en koraalvissen cirkelen steeds sneller in een 'frenzy' (nvdr: een wilde, turbulente situatie waarin meerdere haaien of andere roofvissen in concurrentie met elkaar een aanval plegen op hun prooi) tot ze in een hoge tornado van vis wervelen. Daarachter zien we de grote schaduwen van massieve roofdieren opdoemen. De stierhaaien zijn gearriveerd! Maar ze weten dat dit niet hun voederplaats is en dat vrijpostigheid alleen maar afgestraft wordt met een por en een tik van de aluminium duwstokken. En dus wachten ze geduldig hun beurt af.

veiligheidsstops met superieur 'entertainment'

Na 17 minuten verplaatst de volledige groep zich naar een platform op 10 meter, waar iedereen achter een touw plaatsneemt. Hier worden de grijze rifhaaien gevoederd. Slim en gracieus als ze zijn, bewijzen ze de procedure goed te kennen. Het platform lijkt wel een landingsbaan wanneer de haaien één voor één met een

Foto: Jan Wouters.

De boten van de ultieme haaiduik vertrekken vanuit de Navua rivier naar Beqa Lagoon.

Foto: Katrien Vandeveldde.

Vanaf een aparte boot werd een extra container visafval neergelaten.

Stagiair-voeders volgen zes maanden lang een intensieve opleiding.

zelfde aanvliegroute naar de man met de visvoorraad komen afdalen. Voor de laatste minuten verplaatsen we ons opnieuw, naar het rifdak op 4 meter. Hier worden ten slotte de witpunt en zwartpunt rifhaaien gevoederd. Extreem schuw als zwartpunttrifhaaien over het algemeen zijn, geeft de voedersessie een unieke kans om deze mooie soort eindelijk eens van heel kortbij te bewonderen.

Tijdens het oppervlakte-interval zien we dat vanaf een aparte boot, met kabels een extra container visafval wordt neergelaten naar onze tweede duikplaats. De gidsen vertellen tussen de snacks door over hun werk als haaienvoeders. Ze zijn afkomstig van 'Beqa eiland' dat zich aan de overkant van 'Beqa Lagoon' bevindt en ze vertellen dat ze beschermd worden door het pact dat hun voorvaders met de haaien sloten: "Wij mogen haaien geen schade toebrengen en in ruil bijten ze ons niet". Tijdens het geanimeerde gesprek doen we ons tegoed aan koekjes en kokosnoot tot we helemaal

De grijze rifhaaien lusten wel een maaltje.

Diverse verpleegsterhaaien nemen deel aan de maaltijd.

Foto's (3): Katrien Vandeveldde.

voldaan zijn. Maar ondertussen wachten diep in het water, aangetrokken door de onweerstaanbare geur van olievis en tonijnkoppen, steeds meer hongerige toproofdieren op onze terugkomst...

de grote finale

De tweede voedersessie gaat door in 'the Den' of 'het hol van de leeuw'. De setting is opnieuw een ommuurde open ruimte, maar deze bevindt zich op slechts 15 meter

diepte. Op een drietal meter van de muur staat er op de bodem een geperforeerde stalen box die de vissenhoofden bevat voor de stierhaaien. De haaienvoeder wordt dit keer geflankeerd door twee lijfwachten, om elke mogelijkheid tot een incident tot in de kiem te smoren. De stierhaaien zijn kolossaal groot en het is duidelijk dat dit geen kinderspel is maar een minutieus geplande en met ervaring opgebouwde procedure. In het begin zijn ze nog behoedzaam en bena-

deren ze de voeders rustig. Maar naarmate de duik vordert, worden er een aantal ongeduldig en opgewonden en begint het er een beetje hectisch aan toe te gaan. Terwijl de stoet hongerige stierhaaien aan je voorbijtrekt, zwemmen immers ook nog andere haaien door de piste en verplaatst de vistornado zich soms tot vlak voor je gezicht. Maar de gidsen hebben alles perfect onder controle en elke haai die niet exact de regels volgt wordt onmiddellijk en kordaat terecht gewezen gebruik makend van de duwstokken. Ik voel me dan ook geen moment onveilig.

Na een klein half uurtje lijkt de show plotseling stil te vallen. De stoet van stierhaaien stopt en de dieren verplaatsen zich helemaal naar de achtergrond. Ik kijk naar de gidsen, me met tegenzin al klaarmakend om op te stijgen, wanneer ik plots de reden van de abrupte wijziging in sfeer zie verschijnen. Lang als een kleine onderzeeër en met de onmiskenbare brede muil en strepen op de rug, komt de koning van de Fijische wateren ook zijn deel opeisen!

Kleine en grotere school- en koraalvissen cirke- len sneller en sneller in een 'frenzy' tot ze in een hoge tornado van vis wervelen.

Een pracht van een tijgerhaai glijdt traag en statig de open ruimte binnen. Zijn rustige bewegingen maken duidelijk dat hij zich volledig bewust is van zijn omvang en kracht en dat hij weet dat geen enkel dier voor hem een bedreiging vormt. De voeder houdt een grote tonijnkop voor hem klaar en we zien hem langzaam naderen en zijn enorme muil openen. Zijn grote tanden blinken en een beschermvlies trekt voor zijn ogen net voor zijn massieve kaken het

De verpleegsterhaaien en citroenhaaien gedragen zich een beetje als een bende ongeregeld.

Zilvertiphaaien zijn snelle en gracieuze roofdieren.

Foto's (4): Katrien Vandeveldde.

Slim en gracieus als ze zijn bewijzen de grijze rifhaaien de procedure goed te kennen.

voedsel omsluiten. "Wat een ongelooflijke ervaring is dit!".

de ziel van het haaiencircus

De firma krijgt af en toe kritiek te verduren omdat de ontmoeting en interactie met deze haaien niets natuurlijks heeft en de haaien erdoor geconditioneerd worden. De eigenaars van 'Beqa Adventure Divers' (B.A.D.) beamen dat ook volmondig. Maar het opzet dient wel dege-

lijk een hoger doel dan alleen sensationeel vermaak.

Toen duikgids Brandon Paige in 1999 zijn eerste duik maakte op de plaats die volgens oude zeekaarten 'Shark Reef' noemt, vond hij slechts een saaie helling met puin, geen haaien en amper vissen of koraalbegroeiing. Pas na wekenlang aas achter te laten, zag hij af en toe enkele rifhaaien. Daarop vroeg hij de oversten van het dorp verantwoordelijk voor het rif, of hij duikers naar de plaats mocht meenemen en de haaien voederen. Elke duiker zou hiervoor een bijdrage betalen aan het dorp op voorwaarde dat de dorpsbewoners niet meer op het rif zouden vissen. De stamoudsten waren akkoord omdat er op het rif toch amper iets werd gevangen.

Over de volgende jaren leerden meer en meer haaien dat het geluid van een bepaalde boot op het rif een gratis maal betekende. Maar de activiteit trok ook steeds meer andere vissen aan waardoor zich stilaan een volledige leefgemeenschap, een brui-

De grijze rifhaaien komen één voor één met een zelfde aanvliegroute naar de man met de visvoorraad afgedaald.

Foto's(2): Katrien Vandevelde.

send lokaal mariene ecosysteem vormde. In 2004 waren de haai-voedersessies zo populair geworden dat ze over twee verschillende firma's werden verdeeld. Experts telden tegen die tijd al een kleine 300 verschillende vissoorten op het ondertussen, vijf jaar lang niet-beviste rif. De vangsten in de naburige dorpen werden bijgevolg ook steeds groter, terwijl de welvaart van de eigenaars van het rif verzekerd was via de bijdrage van de duikers.

win-win voor iedereen en vooral voor de haaien

Anno 2016 worden de opbrengsten van de haaiduiken voor verschillende nobele doeleinden gebruikt en ligt de onderneming aan de basis van de nationale bescherming van het gebied. De Fijische

regering kon overtuigd worden van de economische waarde van de bloeiende onderneming omdat elke bezoeker van het rif bijdraagt aan de welvaart in het land, zoals via zijn overnachtingen, zijn restaurantbezoeken en vervoer. Bovendien zorgt de onderneming voor werkgelegenheid. Daardoor werd het verzoek van de onderneming om een baan van 50 km kust tussen Viti Levu en Beqa Island tot Fiji's eerste haaienreservaat uit te roepen ingewilligd. Het volledige gebied is nu een officiële 'no-take zone' onder het beheer van B.A.D. Om die bescherming te handhaven leidde de firma 12 lokale opzichters op. De Zwitserse non-profitorganisatie 'The Shark Foundation' doneerde voor dit doel een patrouilleboot. Een deel van de duikopbrengst wordt ook gebruikt om mangroves op verschillende eilanden aan te planten. Die functioneren als kraamkamers voor vele vissoorten maar beschermen de Fijische kusten bovendien ook tegen stormvloed.

De voedersessies geven een unieke kans om zwartpuntrifhaaien van kortbij te bewonderen.

De stierhaaien zijn gearriveerd!

Foto: Jan Wouters.

De duikactiviteit wordt echter ook gebruikt om wetenschappelijk onderzoek rond de haaien uit te voeren en te bekostigen. Zo werd de migratieroute van de stierhaaien nagegaan door de haaien te merken. Uit het onderzoek bleek dat ze naar alle uithoeken van de Fijische wateren zwemmen en nog ver daarbuiten. Met die bewijzen in de hand tracht de organisatie de regering nu te overtuigen om het vissen op haaien in heel het land te verbieden. Langelijnvisserij door buitenlandse visserijen in de nationale wateren van Fiji is immers toegestaan en ook de dorpen zijn vrij om autonoom te beslissen of ze op haaien vissen of niet. Nochtans heeft de duikonderneming ruimschoots bewezen dat levende haaien een veel hogere waarde vertegenwoordigen dan de verkoop van haaienvinnen.

veiligheid voor alles

De firma's zijn er vanzelfsprekend van doordrongen dat de onderneming staat of valt met de veiligheid die ze hun gasten kunnen garanderen. Er worden dan ook zeer strikte veiligheidsregels in acht genomen. Alle gasten dragen verplicht een zwart duikpak dat het volledige lichaam bedekt en zwarte handschoenen. Tijdens de grondige briefing wordt van elke gast onverdeelde aandacht geëist. Camera's mogen alleen met gebogen armen vlakbij het lichaam bediend worden en het gebruik van een verlengend handvat op een GoPro is niet toegestaan. De groep gidsen bestaat over het algemeen uit vijf personen: de voeder, twee lijfwachten die de voeder beschermen en twee gidsen die achter het muurtje bij de gasten de wacht houden. Elke deelnemer die minder dan 30 duiken achter de kiezen heeft, krijgt bovendien een persoonlijke gids toegewezen. Per trip kunnen ook maar maximaal 20 gasten deelnemen.

Essentieel om de sessies zonder incidenten te laten verlopen, is natuurlijk ook de opleiding van de voeders. Over het algemeen worden werknemers eerst ingeleid in andere taken van het duikgebeuren zoals het besturen van de boot of het beheren van het duikcentrum. Wanneer overtuigd van de vaardigheden van een potentiële voeder, start deze een zes maanden durende intensieve training. Daarbij leren ze de strikte procedures die moeten gevolgd worden tijdens het voeren. Er wordt altijd met dezelfde hand gevoederd terwijl de

In 'Beqa Lagoon' leven's werelds grootste stierhaaien.

De stierhaaien wachten hongerig hun beurt af.

De stierhaaien weten vanuit welke richting ze het haaienvoeder moeten benaderen.

Foto's (3): Katrien Vandeveldre.

andere tegen het lichaam wordt gehouden. Er mag ook uitsluitend voedsel aangeboden worden, als een haai vanuit de correcte richting naar de uitgestoken hand toe komt gezwommen. Zo niet, dan moet het voedsel worden verstopt. Daarnaast worden de stagiair-voeders ook

ingewijd in de kennis van haaiengedrag. Erkende mariene biologen en ervaren voeders analyseren met de voeder-in-spe langdurig en gedetailleerd video's van voorbijgevoedersessies, waarbij het gedrag van de haaien nauwkeurig wordt geanalyseerd.

Dankzij deze opleiding en ervaring van de haaienfluisteraars heeft er zich nog nooit een bijtincident voorgedaan. En ook in de rest van Fiji worden er sinds de opstart van de onderneming niet méér haaienaanvalen gerapporteerd. De officiële verklaring voor het lage aantal incidenten met haaien in Fiji ondanks het grote aantal dat in hun wateren leeft, is dat de rijke visstand de haaien goed gevoed houdt. "Maar misschien" denken wij dan tenminste, "heeft het ook wel te maken met dat mysterieuze pact dat de haaienfluisteraars met de haaien sloten." ■

KATRIEN VANDEVELDE

Katrien Vandevelde, is oprichter van BlueShark Conservation (blueshark.be) en persverantwoordelijke van Sea Shepherd Belgium (www.seashepherd.be).

De koning van de Fijische wateren komt zijn deel opeisen.

Foto: Jan Wouters.

Reisinformatie

Klimaat

Fiji geniet van een warm tropisch klimaat en er kan het hele jaar door gedoken worden. De luchttemperatuur is er het jaar rond tussen de 25-32°C. Het droge seizoen loopt van juni tot oktober. De zichtbaarheid is dan het grootst maar er kan af en toe wel een fikse wind staan. De watertemperatuur zakt in deze periode tot minimaal 22-23°C. Het regenseizoen laat zich voelen tussen december en april. Het kenmerkt zich door rustige dagen en warmer water tussen de 26-30°C. De zichtbaarheid loopt in die maanden iets terug maar is meestal nog een 20-tal meter. Van december tot maart is de doortocht van orkanen mogelijk. Op sommige eilanden van Fiji regent het opmerkelijk meer dan op andere. De hoge bergen op Viti Levu verdelen het eiland tussen een droog noordwestelijk gedeelte en een veel vochtiger zuidoostelijk deel.

Vluchten

Met Korean Air vlieg je vanaf Amsterdam naar Seoul, Zuid-Korea in 09.45 uur en na een tussenstop van 5 uur van Seoul naar Nadi, Fiji in 10.30 uur.

Er zijn nog andere maatschappijen die een vlotte overtocht verzekeren zoals Cathay Pacific en Qantas.

Uitme haaienduik

Twee gelijkwaardige organisaties bieden de uitme haaienduik op 'Shark Reef' aan. Aqua-Trek: met de originele pionier Brandon Paige. De twee duiken gaan door in dezelfde arena op 18 meter diepte. De veiligheidstops gaan door op een wrak. Niet-professionele fotografen kunnen in overleg met de gidsen een plaats krijgen van waaruit iets makkelijker foto's kunnen genomen worden. De duikervaring is met dit duikcenter net wat rustiger waardoor minder ervaren duikers zich bij deze organisatie mogelijks zekerder voelen. De uitme haaienduik wordt door 'Aqua-Trek' (www.aquatrek.com) aangeboden op maandag, woensdag, vrijdag en zaterdag. Beqa Adventure Divers: de twee duiken gaan door in verschillende arena's. Tijdens de eerste duik worden de verschillende haaiensoorten gevoederd op drie niveaus: op 30, 10 en 4 meter. De tweede duik gaat door in een arena van 15 m waarna er een veiligheidsstop volgt op het rif. (Semi-) professionele fotografen die meerdere dagen deelnemen aan de uitme haaienduik kunnen een plaats naast de voeders aangeboden krijgen. De uitme haaienduik wordt door B.A.D. (www.fijisharkdive.com) aangeboden op maandag, dinsdag, donderdag en zaterdag.

Verblijf

'Pacific Harbour' is een toeristisch kuststadje met een aantal matige tot dure hotels. Wij verbleven daarom in 'Maui Palms' (www.mauipalms-accommodation.com) aan het strand van 'Korolevu', op 35 km van 'Pacific Harbour'. Het romantische miniresort bestaat uit vier verzorgde bungalows die slechts meters verwijderd zijn van het strand en mooie koraalrif. Bij hoog water zwemmen baby zwartpuntrifhaaien hier tot aan de waterkant en kan je met hen snorkelen. De locatie is ook perfect om de andere bezienswaardigheden van de Koraalkust te bezoeken.

Wagenhuur

Meerdere internationale wagenverhuurbedrijven zijn actief in Fiji. Wij verkozen echter gebruik te maken van het lokale bedrijf Khans Rental Cars (www.khansrental.com.fj). Zij bieden overwegend de voordeligste tarieven in Fiji. Dat de eigenaar van het verhuurbedrijf bij het afleveren van de wagen nog wel even tot aan de volgende bushalte moet gebracht worden, maakte voor ons deel uit van het avontuur.